

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Landschap in milieueffectrapportage

Een plan kan veel invloed hebben op het landschap en op de ruimtelijke kwaliteit. Voor veel insprekers blijkt landschap ook een belangrijk thema. Zinnig dus om landschap en ruimtelijke kwaliteit goed mee te nemen in het milieueffectrapport. Hoe bepaal je wat er in het milieueffectrapport over landschap moet worden beschreven?

Wat is landschap?

De Raad van Europa beschrijft landschap als:

Een gebied zoals dat door mensen wordt waargenomen en waarvan het karakter wordt bepaald door natuurlijke en/of menselijke factoren en de interactie daartussen.

Dit betekent dat landschap in het buitengebied en in stedelijk gebied betrekking kan hebben op bestaande en op nieuwe waarden.

Welke informatie moet er in het milieueffectrapport?

Landschap is voor belanghebbenden vaak een belangrijk onderwerp als er plannen worden gemaakt. Zij willen weten wat er mogelijk aan of in het landschap gaat veranderen. Als het milieueffectrapport (MER) aandacht heeft voor landschap en de effecten van het plan goed in beeld brengt, dan is het rapport een waardevol document in discussies met belanghebbenden én in de besluitvorming.

Welke informatie moet er in het milieueffectrapportage?

Volg deze drie stappen:

1. Beschrijf of bepaal de ambitie
2. Beschrijf de landschappelijke kwaliteiten
3. Bepaal een aanpak op maat

Stap 1: Beschrijf of bepaal de ambitie

Bij bestaand beleid

In nationaal, provinciaal en gemeentelijk beleid zijn de waarden van een gebied vastgelegd en ook de doelstellingen, de ambities. Als deze in beeld zijn, dan is de gewenste kwaliteit van het landschap ook duidelijk. De ambities bepalen welke activiteiten daarbij passen en dat helpt bij het uitwerken van alternatieven.

Er is nog geen beleid

Als er geen landschapsbeleid is, dan is het doel van het plan belangrijk. Is bijvoorbeeld het doel ruimtelijke kwaliteit te creëren, dan beschrijft het milieueffectrapportage wanneer dat gelukt is, hoe belanghebbenden hiernaar kijken en hoe zij het ervaren.

Stap 2: Beschrijf de landschappelijke kwaliteiten

Stap 2 brengt de kwaliteit van het gebied in beeld. Kenmerken van het landschap zijn bijvoorbeeld openheid, historische verkaveling of de schaal van bebouwing. Deze kenmerken worden hoog of laag gewaardeerd, afhankelijk van bijvoorbeeld de mate waarin ze intact zijn.

De waardering is meestal (deels) herleidbaar uit bestaand gemeentelijk, provinciaal of landelijk landschapsbeleid of ruimtelijk kwaliteitsbeleid. Het milieueffectrapport beschrijft of en welke kwaliteiten zijn vastgelegd.

Als het landschap niet beschermd is, dan geeft de kennis van lokale belangenorganisaties, een bezoek aan het gebied met bewoners en deskundigen en informatie uit zienswijzen input. Het rapport beschrijft welke kenmerken waardevol zijn (of juist niet) en waarom.

Stap 3: Bepaal een aanpak op maat

Stap drie draait om de impact van het plan op het landschap. Zijn er gevolgen? Zijn er positieve effecten? Zijn er nadelige effecten? Komt er ruimtelijke kwaliteit bij? Wat moet daarover in het milieueffectrapport?

Neutraal effect

Een plan heeft geen invloed op het landschap als de structuur en herkenbaarheid niet of nauwelijks verandert. Dit is bijvoorbeeld bij een uitbreiding van een chemische installatie binnen een bestaande inrichting of als twee windturbines wordt toegevoegd aan een bestaand windturbinepark met al 40 turbines. In het milieueffectrapport is het voldoende om dit te motiveren, eventueel met beeldmateriaal.

Nadelige effecten

Als er nadelige effecten door het plan ontstaan, dan beschrijft het milieueffectrapport de effecten op het landschap en de mogelijke maatregelen om deze te verzachten.

Positieve effecten of nieuwe waarden

Het milieueffectrapport is goed te gebruiken bij het bekijken van alternatieven die bestaande waarden versterken en/of nieuwe ruimtelijke kwaliteiten toevoegen.

- Als het gebied door versnippering of verrommeling weinig landschappelijke waarden heeft, dan kan het rapport gebruikt worden om te zien of met het plan de versnippering of verrommeling teruggedrongen kan worden.
- Voor een plan in een gebied met belangrijke waarden beschrijft het rapport in ieder geval een alternatief gericht op behoud en mogelijk versterking van waarden. Dit speelt vooral bij beschermde landschappen, maar kan ook bij niet beschermde landschappen een rol spelen.
- Bij ruimtelijke ingrepen, zoals (rijks)wegen, grote industrie- en woningbouwlocaties, die vaak gevolgen op het landschap hebben, wordt in het milieueffectrapport een alternatief uitgewerkt waarin gezocht wordt naar nieuwe ruimtelijke kwaliteiten.

Wegstrepen kan niet

Het is belangrijk om de effecten op bestaande waarden en nieuwe kwaliteiten apart te benoemen. Streep de aantasting van bestaande kwaliteit niet weg tegen het creëren van nieuwe kwaliteit. Door de positieve en negatieve effecten afzonderlijk in beeld te brengen, ontstaat overzicht voor het maken van keuzes.

Studiegebied

Het studiegebied bestaat voor landschap uit:

- Het plangebied, toegangswegen en ruimten tussen de toegangswegen.
- De zone waarbinnen de voorgenomen activiteiten nog waarneembaar zijn.

Neem belangrijke landschappelijke elementen en structuren in de omgeving in hun geheel mee.

Het belang van kaarten en visualisaties

Goed beeldmateriaal is essentieel om de effecten duidelijk te maken, met een leesbare legenda en eenduidige aanduiding van plan- en studiegebied. Zichtbaarheidsanalyses tonen waar en tot welke afstand een plan of project nog zichtbaar is. Visualisaties vanuit diverse gezichtspunten en routes maken een integrale beoordeling van de kwaliteiten en effecten mogelijk. Zorg voor een passend detailniveau: bij een gedetailleerd besluit passen gedetailleerde visualisaties, bij een globaal besluit, globalere visualisaties.

Meer weten?

Meer weten over landschap en milieueffectrapportage? Bel, mail of kom langs. We staan je graag te woord.

- Patrick Patiwaal – 030 2347650 – ppatiwaal@eia.nl
- Michelle Vanderschuren – 030 2347644 – mvanderschuren@eia.nl